

IN MEMORIAM MR. S. J. FOCKEMA ANDREAE
10 april 1904 — 6 december 1968

Fockema Andreae, die van 1936 tot zijn overlijden in 1968 lid, en van 1939 tot 1941 bestuurslid van onze vereniging is geweest, was een man van meer dan gewone begaafdheid en veelzijdigheid. Hij is 10 april 1904 te Leeuwarden geboren, waar zijn vader toen als advocaat werkzaam was. Zijn moeder behoorde tot de familie Kusters, die uit Enschede stamt.

Het is niet zo verwonderlijk, dat hij zich tot de historie en het oude recht aangetrokken heeft gevoeld. Zijn grootvader Prof. mr. S. J. Fockema Andreae had destijds te Leiden het oud-nederlands recht gedoceerd; zijn oom mr. J. Kusters is in 1910 op een dissertatie over de geschiedenis van het jachtrecht gepromoveerd, is hoogleraar te Groningen geweest en later raadsheer in de Hoge Raad.

Fockema Andreae heeft te Leiden gestudeerd en is daar in 1934 gepromoveerd op het proefschrift „Het Hoogheemraadschap van Rijnland, zijn recht en bestuur van de vroegste tijd tot 1857”. Hij interesseerde zich niet alleen voor het nederlandse waterschapsrecht; ook in het buitenland had hij op dit punt een gevestigde reputatie.

Hij is van 1928 tot 1934 als archivaris van Rijnland werkzaam geweest, en in 1948 kwam hij daar terug als secretaris van het Hoogheemraadschap. Tussen die jaren ligt de tijd, dat hij aan de Provinciale Griffie te Zwolle verbonden was en zijn krachten ook aan onze vereniging heeft gegeven. Zijn voorkeur ging ongetwijfeld uit naar waterstaatsrecht en waterschapsgeschiedenis, maar ook op het gebied van de kartografie heeft hij baanbrekend werk verricht. Juist op dit terrein ontstond in zijn Zwolse tijd een nauwe samenwerking met de Deventer gemeente-archivaris mr. B. van 't Hoff. In het standaardwerk, dat zij in 1947 hebben uitgegeven, heeft hij al zijn kennis over dit onderwerp kunnen samenvatten ¹⁾.

Fockema Andreae was in veel opzichten een beminnelijk mens: graag liet hij een ander meedelen in zijn kennis, zijn belezenheid, zijn eruditie. Elders is reeds opgemerkt, dat hij mild was in het beoordelen

¹⁾ S. J. Fockema Andreae en B. van 't Hoff, *Geschiedenis der kartografie van Nederland van den Romeinschen tijd tot in het midden van de 19e eeuw.* 's-Grav. 1947.

van andermans werk en zeer bescheiden in het naar voren brengen van eigen vondsten ²⁾).

Hij heeft een immens groot aantal boeken, brochures, tijdschrift-artikelen en recensies op zijn naam staan: in de hierboven aangehaalde (en niet volledige) bibliografie van zijn werken worden meer dan 500 titels vermeld. Het spreekt vanzelf, dat in dit oeuvre Overijssel maar een bescheiden plaats inneemt; wat daarvan voor deze provincie belangrijk is, hebben we in de bijlage van dit levensbericht pogen samen te vatten.

Niet alles, wat hij geschreven heeft, staat op dezelfde hoogte, maar er is zoveel dat van grote en van zeer grote importantie is, dat men veilig kan stellen dat zijn verscheiden zowel voor de vaderlandse wetenschap als voor de regionale geschiedbeoefening als een groot verlies moet worden aangemerkt.

Zwolle

G. J. ter Kuile

²⁾ J. Westenberg, *Bibliografie van de werken van mr. S. J. Fockema Andreae* ('s-Grav., Algemeen Rijksarchief, 1968), blz. V (Prof. mr. J. Th. de Smidt).

PUBLICATIES VAN MR. S. J. FOCKEMA ANDRAE, DIE BELANGRIJK ZIJN VOOR DE GESCHIEDENIS VAN OVER-IJSSEL.

1. *Bijdrage tot de geografie der Nederlandsche steden.* — Verslag Derde Congres van Nederl. Historici 1936, blz. 41—44.
2. *Het kaartbeeld van Overijssel 1550—1850.* — Versl. en Med. Overijss. Regt en Geschiedenis, LV (1939) blz. 25—61.
3. *Oud-Vaderlandsch Recht in de Administratie.* — Rechtshistorische Opstellen aangeboden aan A. S. de Blécourt (Gron.—Batavia 1939), blz. 169—181.
4. *Recht en rechtsbedeeling in Overijssel gedurende het overgangstijdperk 1550—1630.* — Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, XVII (1940) blz. 243—298.
5. *Aanvullingen op de kroniek van Albert Snavel (ca. 1400).* — Versl. en Med. Overijss. Regt en Geschiedenis, LVII (1941) blz. 40—45.

6. *Overijsselsche bibliographie 1935—1940*. — Versl. en Med. Overijss. Regt en Geschiedenis, LVII (1941) blz. 147—192.
7. *De jurist in de Overijsselsche samenleving, voornamelijk in de 17e en 18e eeuw*. — Versl. en Med. Overijss. Regt en Geschiedenis, LIX (1943) blz. XXII—XXVI.
8. *Beginselen van de Nederlandsche metrologie*. — Nederl. Archievenblad, XLIX (1943) blz. 185—206.
9. *Rabo Herman Schele, 1622—1650*. — Maandblad N. Samsom N.V., LX (1946) blz. 125—126. Portret.
10. *Paulus Buis (Busius). [Zwolle]. Ca. 1565—1617*. — Maandblad N. Samsom N.V., LXI (1947) blz. 24. Portret.
11. *Mr. Jan ter Pelkwijk 1769—1834*. — Maandblad N. Samsom N.V., LXI (1947) blz. 126. Portret.
12. *Rutger Jan Schimmelpenninck (1761—1825)*. — Maandblad N. Samsom N.V., LXII (1948) blz. 80. Portret.
13. *Schimmelpenninck's binnenlands bestuur*. — Versl. en Med. Overijss. Regt en Geschiedenis, LXIV (1949) blz. 150—182.
14. *Studiën over waterschapsgeschiedenis, II. Salland*. Leiden 1950. Krt. 37 blz.
15. *Het burgerlijk recht in de buitengewesten van Nederland*, in: Geschiedenis der Nederlandsche rechtswetenschap (Noord-Hollandsche Uitg. Mij., Amsterdam 1955), dl. IV afl. 2 blz. 171—224.
16. *Hessenwegen*. — Meded. Kon. Akademie van Wetenschappen, afd. Letterkunde, N.R. dl. 20 no. 11 (1957) blz. 283—301.
17. *Raebolt Heerman Schele 1620—1662*, in: *Overijsselsche Portretten* (Zwolle 1958), blz. 59—77.
18. *Het landrecht van Lingen van 1555*. — Versl. en Med. Oude Vaderl. Rechtsbronnen, XII no. 1 (Utrecht 1960) blz. 17—58.
19. Met mr. W. Downer: *Overijsselse Plakkatenlijst*. — Oude Vaderl. Rechtsbronnen, 3e R. no. VIII. Utrecht 1961.
20. *De departementen van den Ouden IJssel en van de Eems, 1799—1802*. — Versl. en Med. Overijss. Regt en Geschiedenis, LXXXIII (1968) blz. 122—125.